

מדינת ישראל הרשות השופטת

י"ז באב ה'תש"ף
07 באוגוסט 2020

אמות מידה לגיבוש רשימת מניעויות לשופטים ורשמים

רקע ומטרה

1. רשימת המניעויות נועדה להבטיח ניהול משפט הוגן ויעיל ולמנוע מצב שבו תיקים שבהם יש עילה לפסלות ("חשש ממשי למשוא פנים") או סיכוי גבוה לפסלות, ינותבו לכתחילה לגורם השיפוטי המעורב. רשימה זו, אשר אין חובה על פי דין לנהלה, משמשת ככלי עזר עבור גורמים מינהליים המנתבים את התיקים השונים לטיפול השופטים והרשמים. זאת על מנת שלא לגרום עיכוב בבירור התיק שלא לצורך, בשל גילוי עילת הפסלות בשלב מאוחר או טעות שתוביל לאי גילוייה במקרים אחרים.

2. רשימת המניעויות לשופטים ורשמים מתנהלת במערכת בתי המשפט מזה שנים, ועד היום היא נמסרה לכל דורש במענה לשאלות או לבקשות חופש מידע ופורסמה באתר חופש המידע הממשלתי. כחלק ממהלך לקידום השקיפות, החליטה נשיאת בית המשפט העליון על פרסום מרוכז ויזום של רשימות המניעות של כלל השופטים והרשמים בישראל באתר האינטרנט של הרשות השופטת החל משנת המשפט הקרובה (ספטמבר 2020).

3. רשימת המניעויות היא רשימה דינאמית המתייחסת בעיקרה ל"בעלי דין חוזרים", שכן לא ניתן לצפות את כל המניעויות מראש, ובחלוף הזמן חלקן מתייתרות או מתיישנות ועל כן נמחקות מהרשימה.

על פי מבחן "החשש הממשי למשוא פנים" הקבוע בסעיף 77א לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 השאלה האם על שופט או רשם לפסול עצמו מלדון בהליך מסוים היא שאלה שצריכה להיבחן לגופה על ידי השופט או הרשם עצמו בכל מקרה ומקרה בהתאם לנסיבות וזאת בין אם הגורם שבגיניו קמה עילת הפסילה נכלל ברשימת המניעויות ובין אם לאו.

מדינת ישראל הרשות השופטת

4. בעקבות שאלות שהתקבלו משופטים ורשמים בנושא, נוכח הניסיון שנצבר עם השנים בניהול רשימת המניעויות, ובמטרה לגבש רשימה אחידה ועקבית, אנו מעבירים לנוחיותכם אמות מידה שיהיו לכם לעזר בעת הכנת הרשימה העדכנית. רשימה זו הוכנה בהתייעצות עם חבר שופטי בית המשפט העליון ונשיאי בתי המשפט ובתי הדין לעבודה.

5. בפתח הדברים, לא למותר לשוב ולהדגיש את הכלל המוכר והידוע לפיו הסמכות לדון היא גם החובה לדון. כשאין מניעה חייב שופט לדון בתיק שנותב אליו. עוד יודגש כי אמות המידה שיפורטו להלן אינן באות לגרוע מהוראת כל דין, לרבות חוק בתי המשפט וכללי האתיקה לשופטים, התשס"ז-2007. בכל מקרה של ספק מחייבים דיני הפסלות המפורטים בדין החקוק ובפסיקתו של בית המשפט העליון בנושא. כמו כן אין בהוראות אלה כדי לגרוע מחובת הגילוי המוטלת על שופט או רשם מטעמים של "מראית פני הצדק" במקרים שאינם עולים כדי חשש ממשי למשוא פנים, וזאת ביחס לבעלי דין, עורכי דין וגורמים אחרים הנוטלים חלק בהליך או שהם בעלי עניין אישי אחר בו.

אמות המידה לניהול רשימת מניעויות

(1) שופט או רשם יכול כלול ברשימת המניעויות בעלי דין ועורכי דין שלמיטב ידיעתו הם "שחקנים חוזרים" המתדיינים תדיר בבית המשפט שבו הוא מכהן (להלן: מתדיינים חוזרים) ואשר קיים "חשש ממשי למשוא פנים" אם ידון בעניינם או עילת פסלות אחרת [סעיף 77א לחוק בתי המשפט; כלל 15 לכללי האתיקה לשופטים].

(2) מבחן הפסלות - "חשש ממשי למשוא פנים", הוא המבחן הקובע לבחינת מניעות. מטעמים מעשיים הרשימה יכולה לכלול גם מצבים שבהם ניתן להעריך שקיים סיכוי גבוה לפסלות אם התיק יועבר לשופט או לרשם.

מדינת ישראל הרשות השופטת

(3) מבלי לגרוע מכלליות האמור בסעיפים 1 ו-2 לעיל, שופט או רשם יכולול ברשימת המניעות שלו את הגורמים הבאים, ככל שהם מתדיינים חוזרים בבית המשפט שבו הוא מכהן:

(א) בן משפחה של השופט או הרשם או מי שמתקיימת לגביו קרבה ממשית אחרת (כלל 15(ב)(1) לכללי האתיקה) ובלבד שהם מתדיינים חוזרים בבית המשפט שבו הוא מכהן.

לעניין מניעויות, בן משפחה הוא: בן זוג, ילד, הורה, אח, סב, הורה של בן הזוג או מי שסמוך על שולחנו של הגורם השיפוטי, וכן, בהתאם לעניין, בן זוג או ילד של כל אחד מאלה (כלל 1 לכללי האתיקה).

(ב) בעל דין או בא-כוח שהיה לקוחו של השופט או הרשם קודם מינויו לכהונתו, ולא חלפו חמש שנים מאז הטיפול בעניינו של אותו בעל דין או אותו עורך-דין (כלל 15(ב)(4) לכללי האתיקה).

(ג) גורם שהשופט או הרשם מועסק על ידו במסגרת עיסוק נוסף או שמקבל ממנו גמול בעבור עיסוק או פעילות נוספים (כלל 38 לכללי האתיקה).

(ד) עורך דין שהיה שותף של השופט או הרשם ולא חלפו חמש שנים מאז היותם שותפים (כלל 15(ב)(5) לכללי האתיקה). המניעות תמשיך לחול גם לאחר חמש שנים, ככל שיש בין השופט או הרשם לעורך הדין קשרי חברות הדוקים.

(ה) עורך דין שמטפל בעניין של שופט או רשם או של בן משפחתו (כלל 15(ב)(6) לכללי האתיקה). ככל שמדובר בטיפול מתמשך, המניעות תמשיך לחול במשך חמש שנים

מדינת ישראל הרשות השופטת

מיום סיום הטיפול בעניין, למעט ככל שבין הגורם השיפוטי ועורך הדין ממשיכים להתקיים קשרי חברות הדוקים, שאז תמשיך המניעות לחול גם לאחר חמש שנים. במידה ומדובר בטיפול בסוגיה קצרת מועד ונקודתית, המניעות תחול לפרק זמן שלא יפחת משנה מסיום הטיפול בסוגיה.

(ו) משרד עורכי דין שבן משפחה של שופט או רשם כהגדרתו בסעיף 3(א) הוא מתמחה או עורך דין בו (כלל 15(ב)(7) לכללי האתיקה), למעט המדינה או רשות ציבורית, ובלבד שייכללו ברשימה בן משפחה שהוא מתמחה או עורך דין בשירות המדינה או ברשות ציבורית והממונה הישיר עליו.

(ז) עורך דין שלשופט או לרשם יש קשר חברתי הדוק או קרבה ממשית אחרת עמו.

(ח) מקום העבודה של בן או בת זוגו של שופט או רשם וכן של ילדיו הבגירים גם אם אינם עוסקים בעריכת דין ככל שמדובר במתדיין חוזר בערכאה שבה מכהן השופט או הרשם, ובלבד שבן, בת הזוג או הילדים הבגירים מחזיקים בתפקיד ניהולי בכיר במקום העבודה, או שהם שותפים ובעלי עניין בו.

(ט) עורך דין שעבד כמתמחה של השופט או הרשם ועורך דין שעבד עמו כעוזר משפטי יש לכלול ברשימה למשך פרק זמן שלא יפחת משנה מסיום עבודתו. זאת למעט אם נשמר עם המתמחה או העוזר לשעבר קשר חברתי הדוק, שאז תמשיך המניעות לחול גם לאחר פרק הזמן האמור וכל עוד נמשך קשר חברתי הדוק זה.

(י) בני משפחה בדרגת קרבה ראשונה לעוזר משפטי או מתמחה שהם מתדיינים חוזרים, בתקופה שבה העוזר המשפטי או המתמחה מועסק בלשכת השופט או הרשם.

מדינת ישראל הרשות השופטת

עדכון הרשימה

6. כל שופט או רשם אחראי לעדכון רשימת המניעויות שלו עם תחילת שנת המשפט (5.9) ובאמצעה (1.3). בנוסף ניתן לעדכן את רשימת המניעויות שלא במועדים אלו, ככל שהשופט או הרשם ימצא זאת לנכון.

7. אין צורך לעדכן את רשימת המניעויות בדבר מניעות שהיא מטבעה זמנית וקצרת מועד ואשר אינה צפויה לעלות על חודשים ספורים. ואולם אין בכך כדי לפטור את השופט או הרשם מחובת הגילוי או מהימנעות מלשבת בדין במקרה קונקרטי זה או אחר.

פרטיות

8. רשימת מניעויות המתפרסמת לעיון הציבור יש בה במקרים מסוימים כדי לשקף עניינים הנוגעים לצנעת הפרט של השופטים והרשמים וכן של צדדים שלישיים שבעניינם מנועים השופטים והרשמים מלדון. לפיכך, ככלל, שופט או רשם אינם מחויבים למסור את טעמיה של מניעות מסוימת. עצם פרסום הרשימה, להבדיל מטעמיה, משקף איזון ראוי בין שקיפות מחד גיסא ופרטיות מאידך גיסא.